

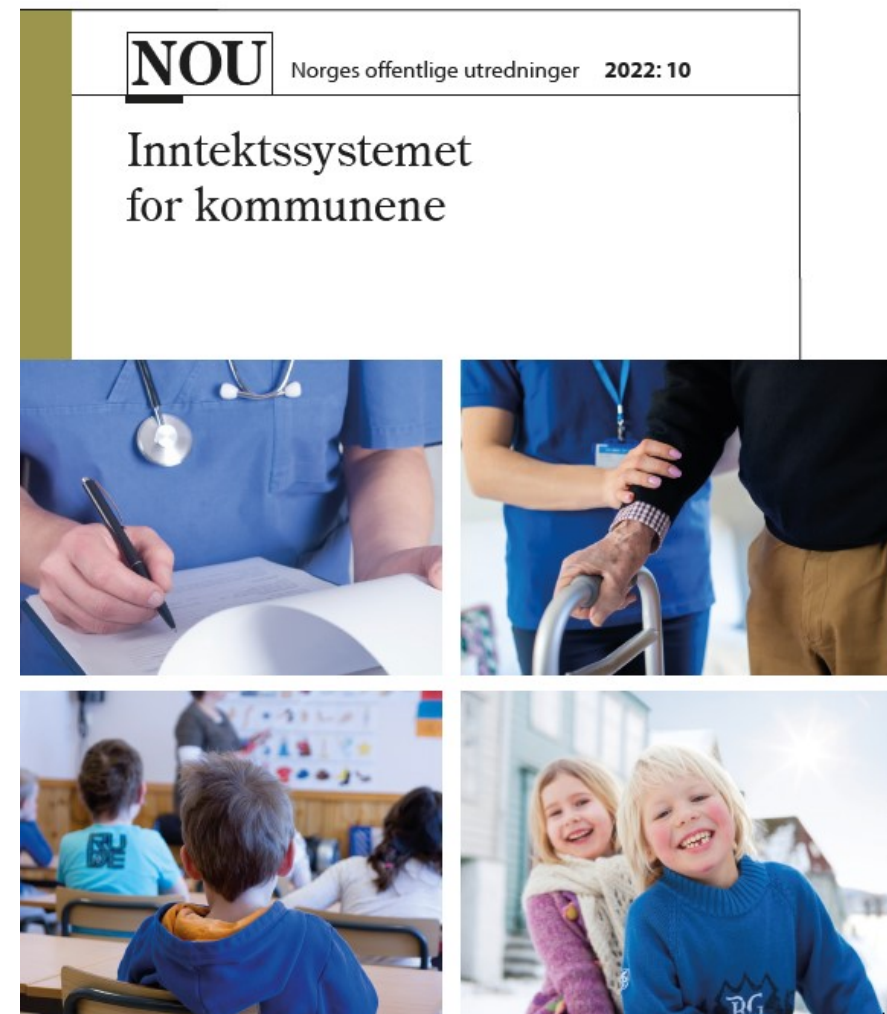
NOU 2022: 10

Inntektssystemet for kommunene

Kommunedirektørsamling, Bodø 25. oktober

Karen Nystad Byrhagen

Sekretariatsleder Inntektssystemutvalget
Kommunal- og distriktsdepartementet

Om utvalget og utvalgets arbeid

Oppnevnt mai 2020

Bredt mandat: Helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene

Ingen dissenser – utvalget legger fram et helhetlig forslag og felles anbefalinger

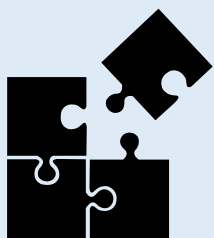

Mange innspill fra kommuner og andre i løpet av utvalgsarbeidet

Utvalgets medlemmer:

- **Marianne Haraldsvik**, Leder av utvalget
Seniorforsker, NTNU samfunnsforskning
- **Anne Lise Fimreite**
Professor, UiB
- **Egil Kjerstad**
Professor II UiB og forskningsleder ved Norce
- **Trond Erik Lunder**
Seniorforsker, Telemarksforskning
- **Bjørn-Atle Hansen**
Rådmann, Alta kommune
- **Terje Fjellvang**
Økonomidirektør, Kristiansand kommune
- **Randi Borghild Dyrnes**
Kommunedirektør, Sunndal kommune
- **Sigmund Engdal**
Spesialrådgiver kommuneøkonomi, KS
- **Knut Moum**
Pensjonist, tidligere ekspedisjonssjef i Finansdepartementet
- **Grete Lilleschulstad**
Underdirektør, Kommunal- og distriktsdepartementet

Utvalgets mandat

Helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene

- Vurdere dagens system og de ulike elementer
- Komme med forslag til utforming av inntektssystemet

Føringer i mandatet:

- Rammefinansiering hovedfinansieringsmodell
- Generalistkommuneprinsippet
- Alle kommuner skal kunne tilby gode og likeverdige tjenester
- Forslag innenfor en provenynøytral ramme

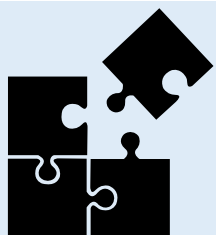
Finansiering av kommunene

Kommunesektorens samlede inntekter: om lag 600 mrd. kroner

Skatt og rammetilskudd = frie inntekter (70 pst. av samlede inntekter)

Inntektssystemet: fordeling av de frie inntektene

Finansierer viktige velferdstjenester – som skole, barnehage, helse og omsorg

Kommunesektorens samlede inntekter

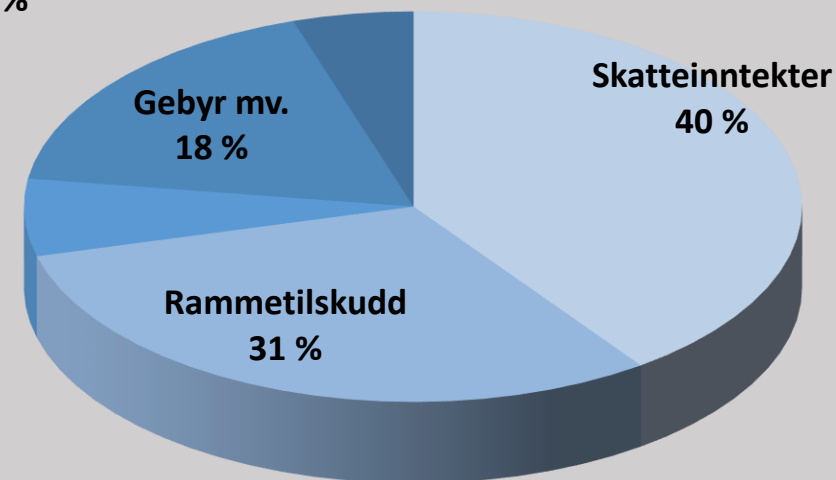
Øremerkede
tilskudd
6 %

Annet
5 %

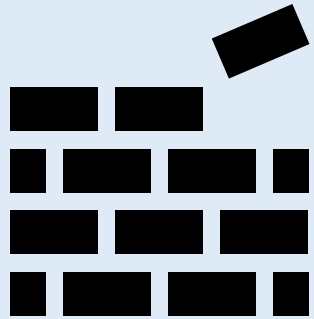
Gebyr mv.
18 %

Skatteinntekter
40 %

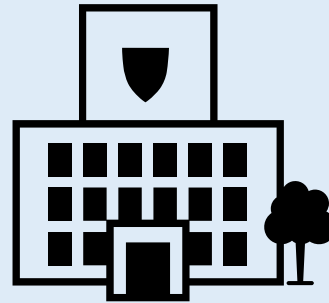
Rammetilskudd
31 %

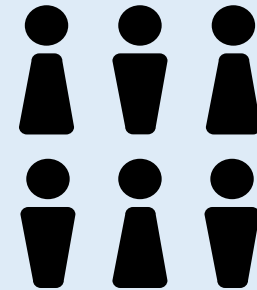
Inntektssystemet

Utgiftsutjevning
(kostnadsnøkler)

Skatt og
inntektsutjevning

Regionalpolitikk

Reformbehov

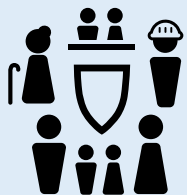
Dagens inntektssystem fungerer i all hovedsak godt

- Inntekts- og utgiftsutjevning – reduserer forskjeller mellom kommunene

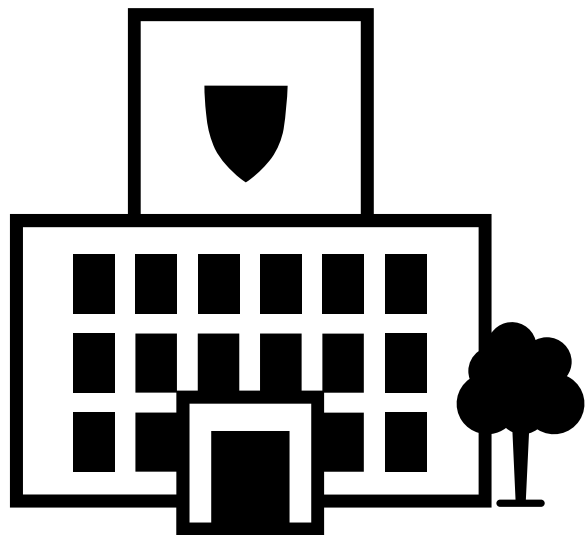
Viktigste hensyn inntektssystemet skal ivareta:

- Likeverdige tjenester til innbyggerne
- Lokalt selvstyre og lokal forankring av kommunenes inntekter

Utvikling:

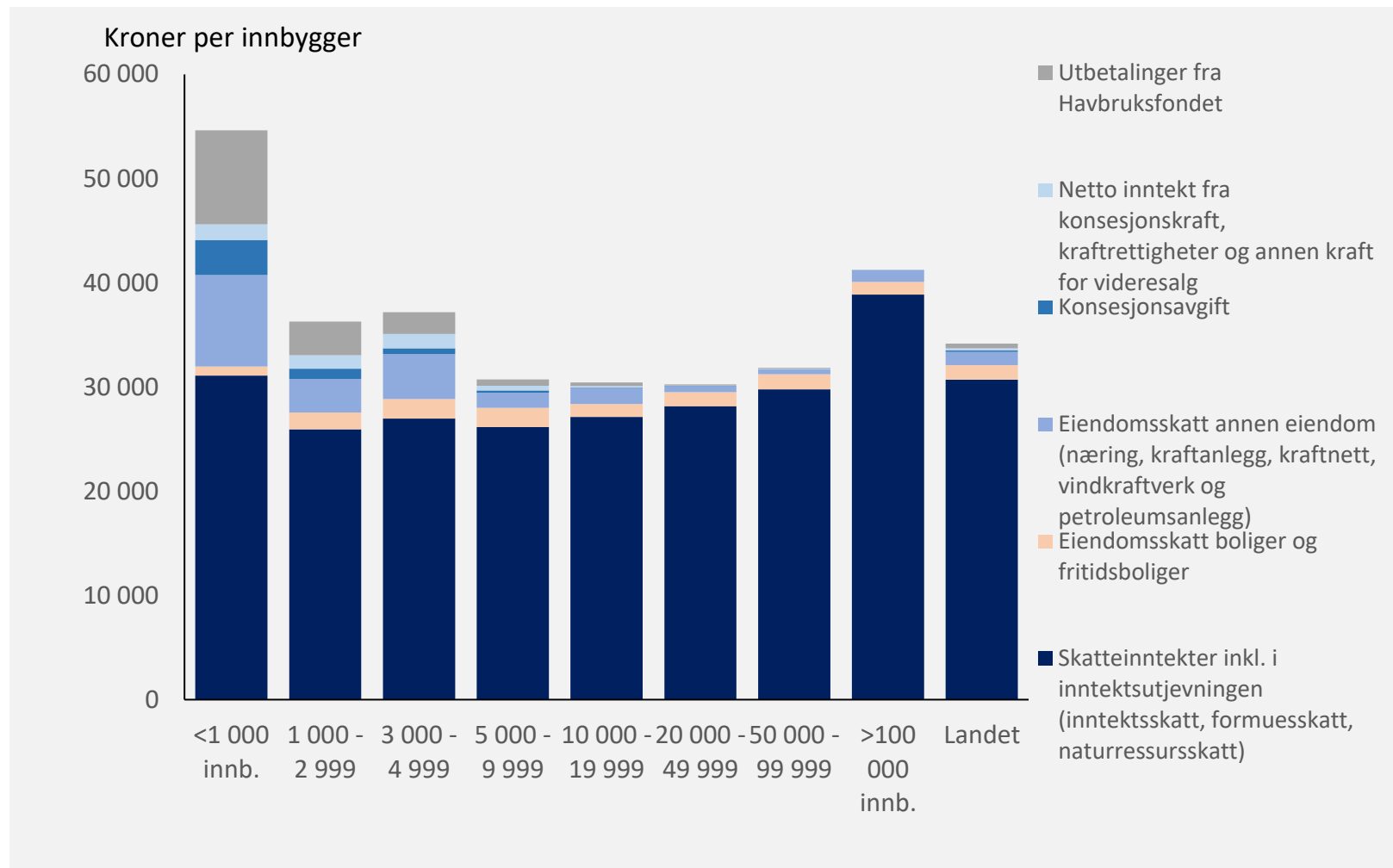
- Økt forventning om større likhet i tjenestetilbudet
- Økte inntekter utenfor inntektssystemet – gir større inntektsforskjeller mellom kommunene

1. Skatt og inntektsutjevning

Variasjon i inntekter

- Kommunenes skatteinntekter varierer betydelig
- I dag utjevnes skatt på inntekt, formue, samt naturessursskatt mellom kommunene
- Det har vært en utvikling med økende inntekter utenfor inntektssystemet

Utvalgets forslag: Skatt og inntektsutjevning

Utvalget lagt vekt på:

- Behov for større utjevning av inntekter mellom kommunene og et mer stabilt skattegrunnlag
- Fortsatt lokal forankring av kommunenes inntekter

Forslag og anbefalinger:

- Halvering av kommunenes andel av formuesskatten
- Skatt på utbytte bør ikke, eller i mindre grad, inngå som en del av kommunenes inntektsskatt
- Moderat utjevning (10 pst.) av kommunenes inntekter fra konsesjonskraft, havbruksfondet og eiendomsskatt på kraftanlegg mv.

Anbefales videreført:

- Skatteandelen: Skatteinntekter bør fremdeles utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter.
- Inntektsutjevningen bør videreføres som i dag

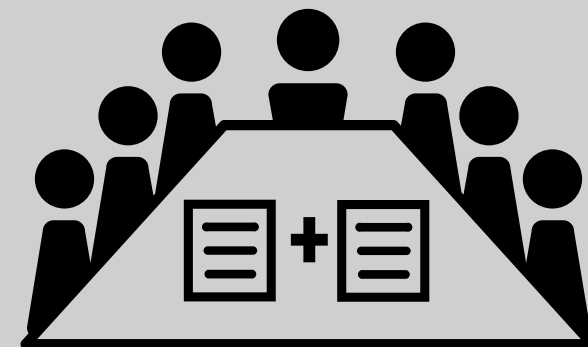
Frihet til å sette skattesatser?

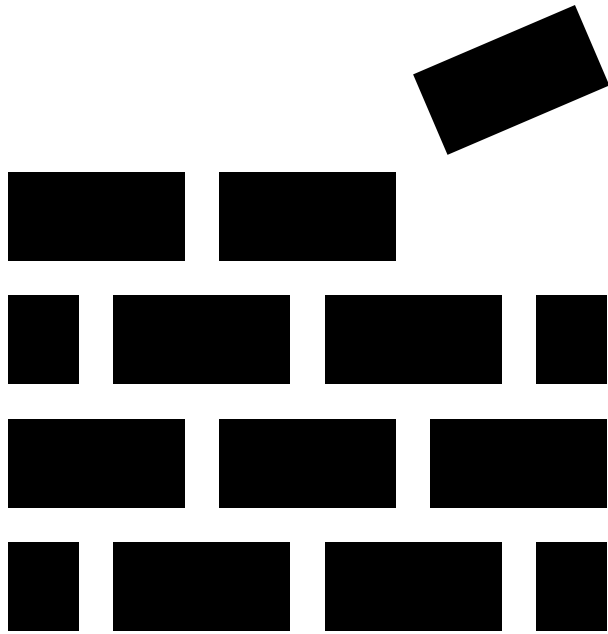
Tilleggsmandat i januar 2021:

- Vurdere om dagens system for inntektsutjevning er forenlig med kommunenes mulighet til å sette satsene på inntekts- og formuesskatten lavere enn dagens maksimalsats

Utvalgets vurdering:

- Skattesatsene for skatt på inntekt og formue bør være faste satser
- Kommunene bør ha reelle muligheter til å påvirke egne inntekter: Kommunenes beskatningsfrihet innenfor eiendomsskatten bør økes
- Ved ulike satser: Kommuner kan ikke få kompensasjon for lavere sats gjennom inntektsutjevningen

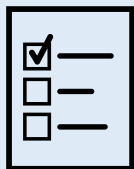

2.

Utgiftsutjevningen

Utvalgets forslag: Utgiftsutjevningen

Hovedprinsippene bør videreføres:

- *full* utjevning
- *ufrivillige* kostnadsforskjeller

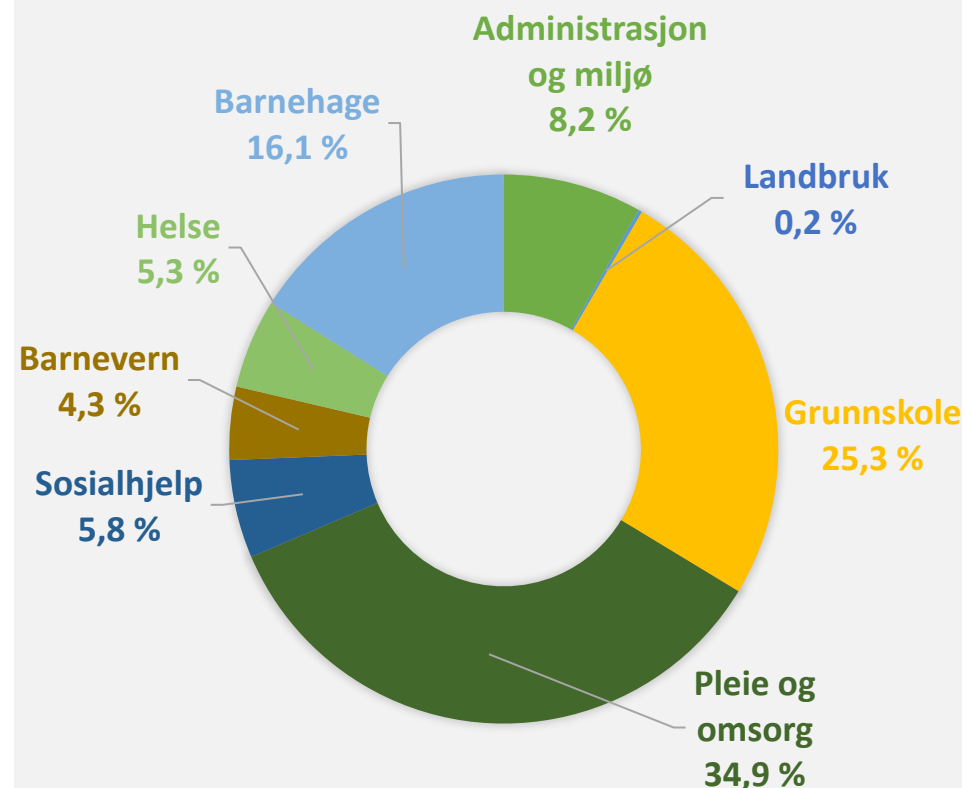

Omfattes av utgiftsutjevningen: store velferdstjenester, nasjonale forventninger

Oppdatert analyser av alle sektorer som inngår i utgiftsutjevningen i dag – anbefaler endringer i kostnadsnøkkelen

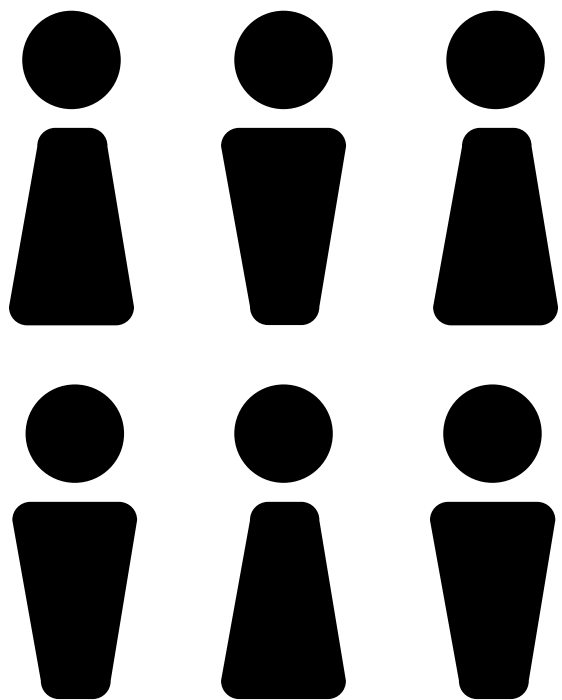
SEKTORER I UTGIFTSUTJEVNINGEN

Kostnadsnøkkelen

Viktigste endringer:

- Barnehage: yrkesaktivitet i stedet for utdanningsnivå
 - Pleie og omsorg: kriteriet antall personer med psykisk utviklingshemming
 - Nytt kriterium: rus og psykisk helse – fanger opp storbyproblematikk, innenfor sosiale tjenester og barnevern
 - Spredt bosettingsmønster og kommunestørrelse økt vekt – dvs. høyere kompensasjon enn tidligere
-
- Kompensasjon for smådriftsulemper – prinsipielt kun kompensere for ufrivillige kostnadsforskjeller (jf. dagens modell) – anbefaler å endre innretningen noe
 - Utfordringer analysegrunnlag – bør gjøres oppdaterte analyser

3.

Regionalpolitiske
tilskudd

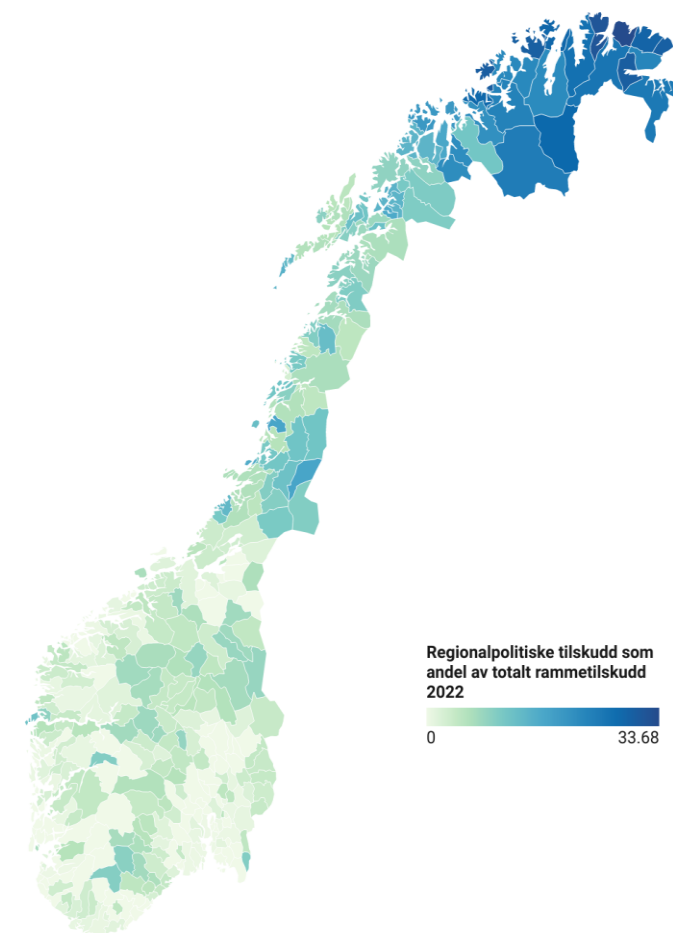
Regionalpolitiske tilskudd

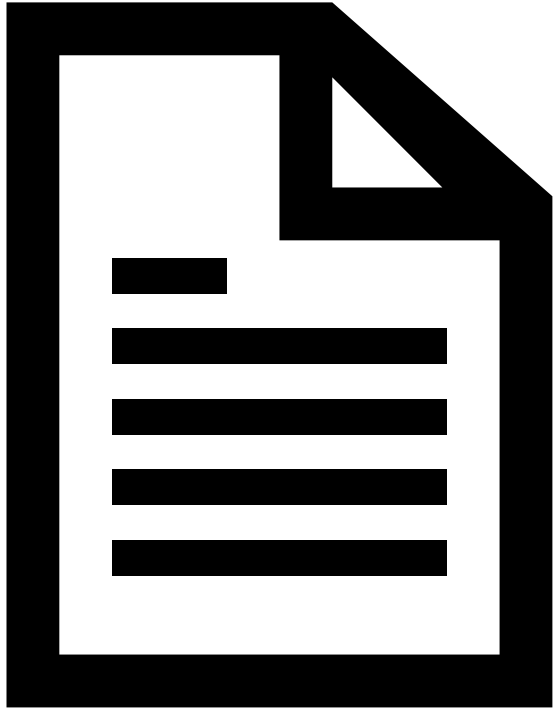
- Inntekts- og utgiftsutjevningen de viktigste regionalpolitiske virkemidlene i inntektssystemet
- Fortsatt behov for noen regionalpolitiske tilskudd
 - Omfanget bør reduseres
 - 270 kommuner mottar tilskudd i dag (75 pst.)
 - I større grad målrettes mot kommuner med særskilte utfordringer
 - Inntektsgrense: også ta hensyn til ekstrainntekter

Tilskudd	Sum tilskudd 2022 (1000 kr)
Distriktstilskudd Sør-Norge	808 128
Distriktstilskudd Nord-Norge	2 253 346
Regionsenter- tilskudd	203 375
Veksttilskudd	145 756
Storbytilskudd	608 665
Sum regionalpolitiske tilskudd	4 019 270

Utvalgets forslag – Regionalpolitiske tilskudd

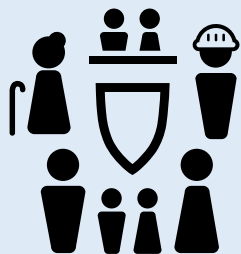
- Anbefales videreført:
 - Distriktstilskudd Sør- og Nord-Norge
 - Storbytilskudd – til kommuner som er landsdelssenter
- Anbefales avviklet:
 - Regionsentertilskudd – til kommuner som slo seg sammen
 - Veksttilskudd – til kommuner med høy befolkningsvekst

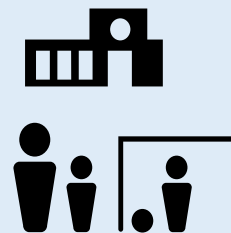

4. Andre anbefalinger og forslag

Noen andre anbefalinger og forslag

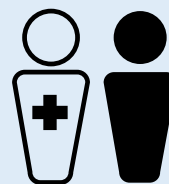
Overgangsordning

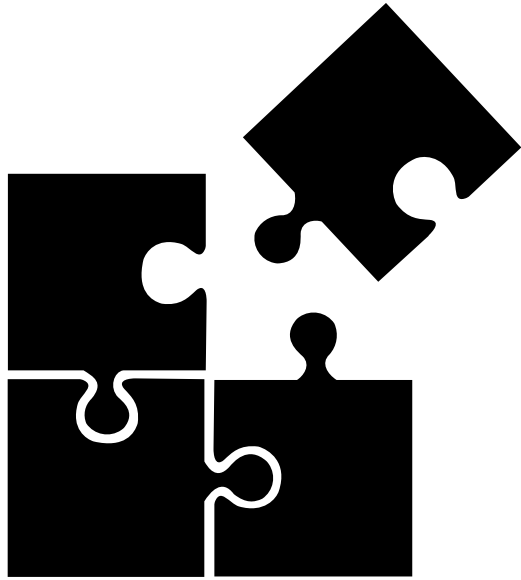
Tilskudd per
grunnskole

Gjesteinnbyggere
(hyttekommuner)

Toppfinansierings-
ordningen for
ressurskrevende
tjenester

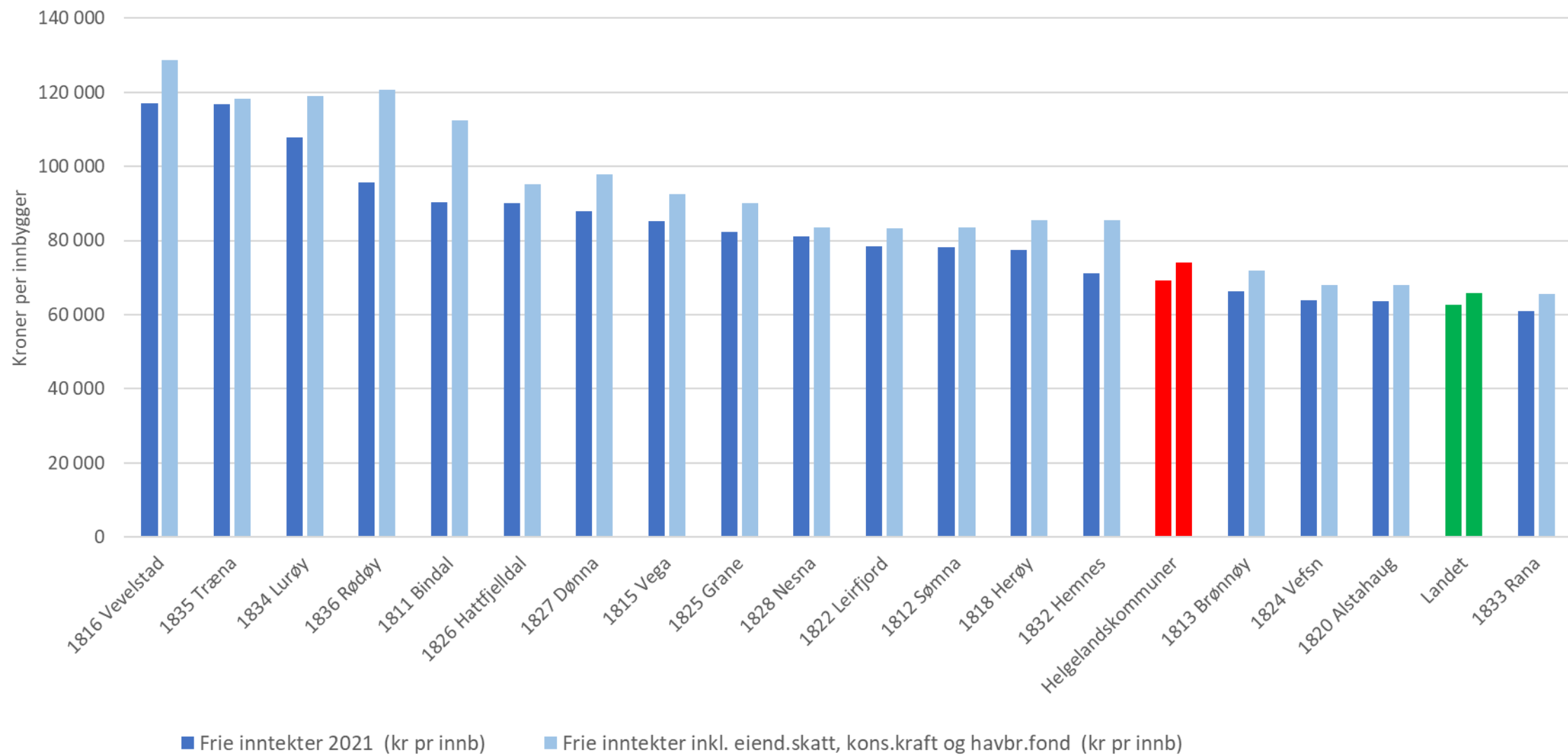

5. Noen fordelingsvirkninger

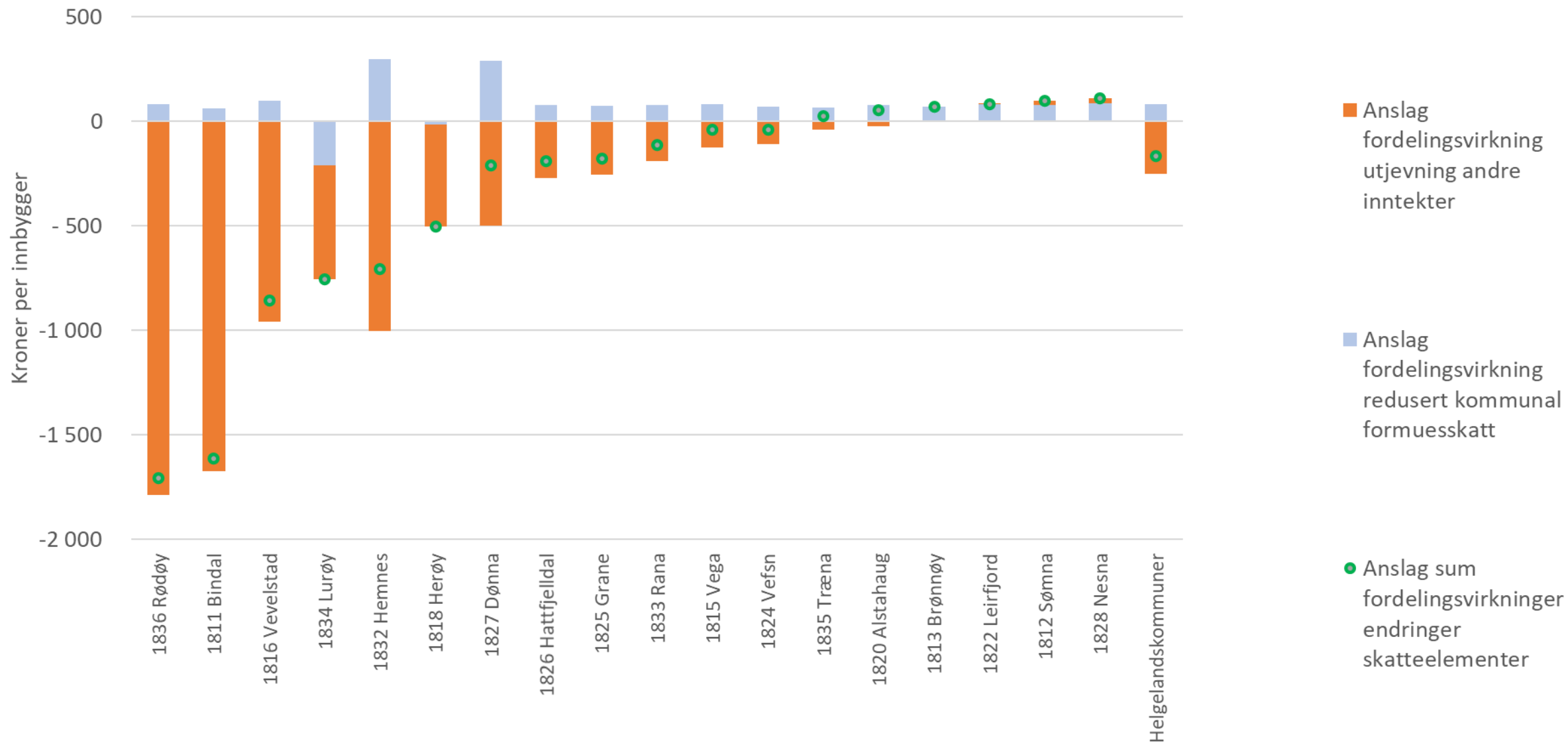
Anslag fordelingsvirkninger utvalgets forslag

	Innbyggere per 1.1.2021	Antall komuner	Frie inntekter inkl. eiendoms- skatt, kons. kraftinnt. og havbruk	Endr. skatt	Endr. regional- pol.tilsk. inkl. økt innb.tilsk.	Avvikling tilskudd per grunnsk.	Sum skatt, reg.pol. og grunnsk.- tilsk.	Utgifts- utjevning	Anslag sum ford. virkn.
	<i>kol. 1</i>	<i>kol. 2</i>	<i>kol. 3</i>	<i>kol. 4</i>	<i>kol. 5</i>	<i>kol. 6</i>	<i>kol. 7</i>	<i>kol. 8</i>	<i>kol. 9</i>
			<i>(kr pr innb)</i>	<i>(kr pr innb)</i>	<i>(kr pr innb)</i>	<i>(kr pr innb)</i>	<i>(kr pr innb)</i>	<i>(kr pr innb)</i>	<i>(kr pr innb)</i>
Korr. frie under 94 pst.	764 348	37	60 980	230	63	-2	290	-267	23
Korr. frie 94-96 pst.	973 160	45	62 699	217	47	14	279	-194	85
Korr. frie 96-98 pst.	814 146	42	64 117	176	53	-5	224	-318	-94
Korr. frie 98-100 pst.	836 766	32	63 786	77	-39	41	79	58	138
Korr. frie 100-103 pst.	697 261	46	67 453	28	-2	-35	-8	-38	-46
Korr. frie 103-106 pst.	798 277	29	66 384	-354	-42	93	-303	829	526
Korr. frie 106-110 pst.	202 911	23	74 681	-276	58	-26	-244	-153	-397
Korr. frie 110-115 pst.	118 779	31	81 609	-317	-33	-251	-601	-267	-868
Korr. frie 115-130 pst.	115 779	43	91 457	-801	-169	-306	-1 275	-188	-1 463
Korr. frie over 130 pst.	69 942	28	110 815	-2 091	-826	-314	-3 232	743	-2 488
Total	5 391 369	356	66 108	0	0	0	0	0	0

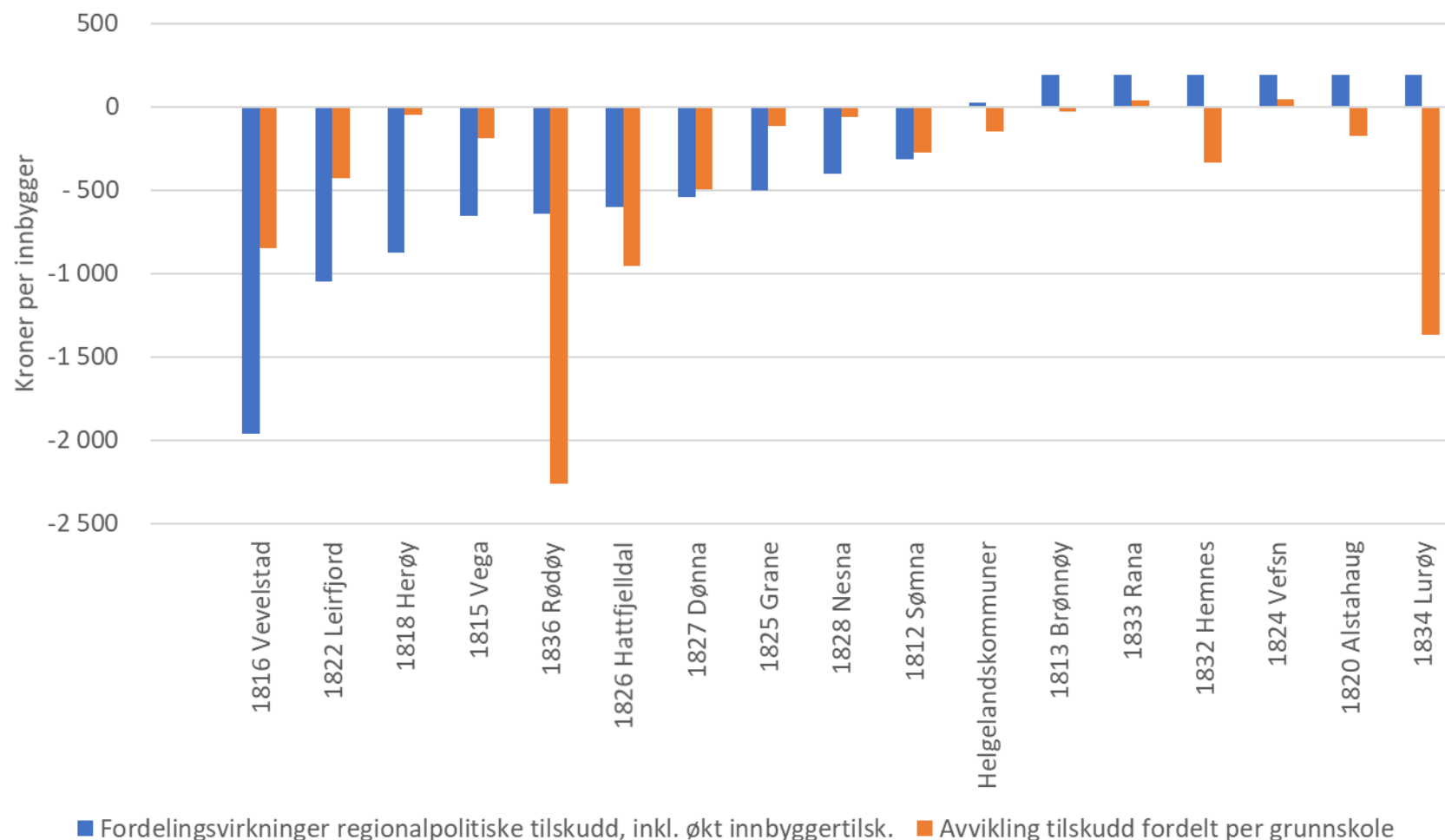
Frie inntekter 2021

Anslag fordelingsvirkninger skatt

Anslag fordelingsvirkninger regionalpolitiske tilskudd og tilskudd per grunnskole

Træna:

- +13 840 kr
- -896 kr

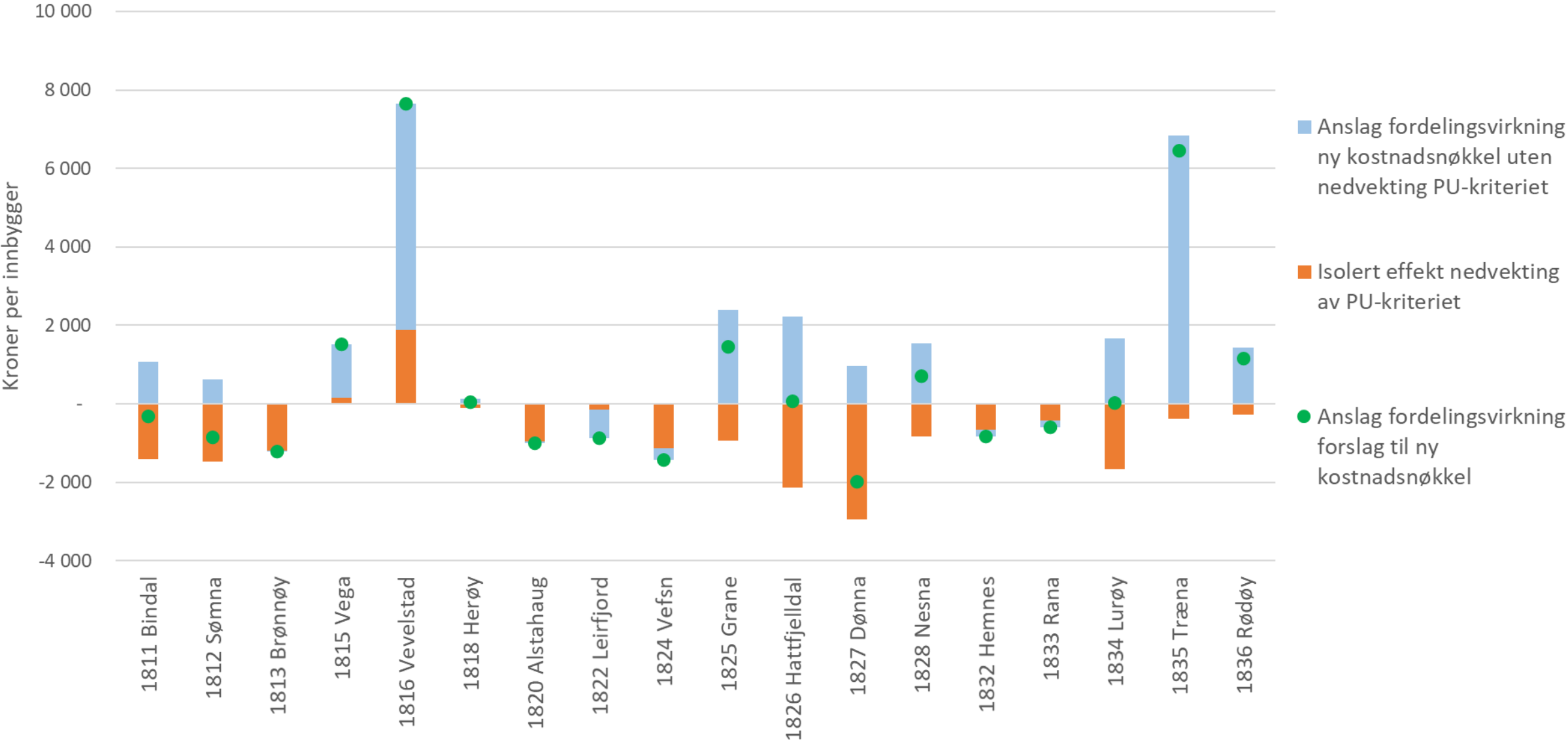
Bindal:

- -4 131 kr
- -127 kr

Årsaker til fordelingsvirkningene:

- Skattegrense
- Reduksjon småkommunetillegg
- Endring i terskelverdier distriktsindeks
- Økning for kommuner uten særskilte tilskudd i dag

Anslag fordelingsvirkning forslag til ny kostnadsnøkkel

Videre prosess – Inntektssystemet

- NOU på høring høsten 2022
 - Høringsfrist: **22. desember**
- Det tas sikte på å legge fram forslag til nytt inntektssystem for kommunene i kommuneproposisjonen for 2024, våren 2023

